

Obr. 24. Ukázky prezentační fotografie archeologických artefaktů.

4. Ukázkový postup pořízení dokumentační fotografie archeologického artefaktu

Krok 1: Výběr předmětu k dokumentaci a zhodnocení dostupného vybavení a podmínek k focení. Vlastnosti předmětu a účel dokumentace určují, jaké snímky

budou pořízeny. V tomto případě jde o broušenou industrii a běžnou dokumentaci – postačí tedy tři snímky ze standardních úhlů pohledu – seshora, z boku a zepředu (pohled na ostří). V ideálním případě máme k dispozici stativ a vybavený ateliér s trvalými světly a foto-stolkem nebo vhodnou podložkou a pozadím. V opačném případě je třeba improvizovat a kompenzovat chybějící vybavení nebo neovlivnitelné faktory v kompozici nebo světelných podmínkách.

Krok 2: Nasvícení a kompozice. Pro broušenou industrii bez výzdoby nebo podstatnějšího reliéfu je vhodné rovnoměrné osvětlení rozptýleným světlem (pro jiné artefakty se bude ideální osvětlení lišit). V tomto případě tedy použijeme dvě trvalá světla se softboxy (difuzory), namířená na předmět z obou stran. Světla by neměla mířit přímo proti sobě, může tak vzniknout nežádoucí stín na samotném artefaktu, ale tak, aby se jejich kužely křížily. Artefakt poté umístíme do požadované polohy a přistavíme stativ s fotoaparátem. Pořadí těchto kroků je libovolné a záleží na podmínkách nebo specifických požadavcích. Pokud například chceme pořídit snímek s konkrétní ohniskovou vzdáleností, bude lepší nejprve určit vhodnou vzdálenost od předmětu pro optimální záběr a teprve poté tomu přizpůsobit polohu předmětu a stativu. Pokud naopak fotíme předmět, s nímž nelze pohybovat (příliš velký, těžký, křehký atd.), ale můžeme hýbat se světly, bude lepší nejprve vytvořit kompozici a té

poté přizpůsobit osvětlení.

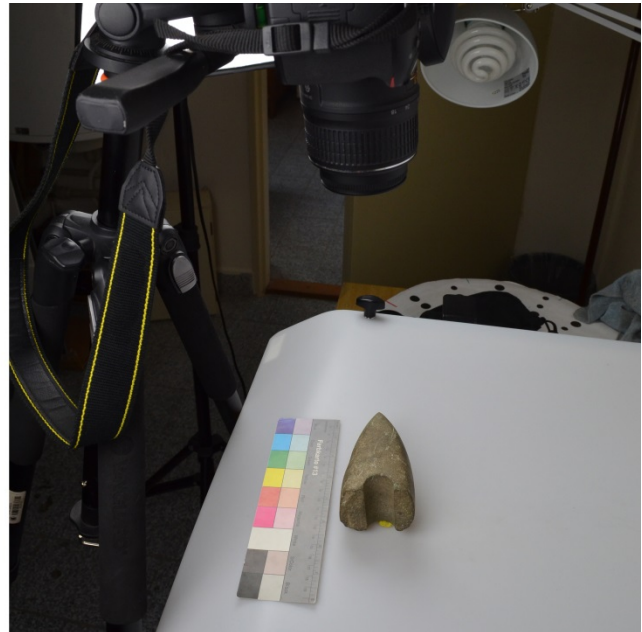

Krok 3: Kompozici kontrolujeme přímo v hledáčku nebo živém náhledu – zde je potřeba artefakt lehce podložit, aby byl správně natočen vůči fotoaparátu (případně by se dal stativ více naklonit nebo artefakt posunout blíže k okraji podložky, to bychom ale riskovali stabilitu stativu, potažmo předmětu samotného – podložení je v tomto případě jednodušší, bezpečnější a umožňuje přesnější „doladění“ celé kompozice.

Krok 4: Po přípravě kompozice je třeba záběr zaostřit. To je možné dělat ručně nebo s použitím automatického zaostřování, při focení ze stativu je ale vhodné po zaostření tuto funkci vypnout (přepnout na ruční ostření), aby nedošlo k nechtěnému

přeostržení. Při focení ze stativu je také vhodné vypnout funkci redukce vibrací (VR), která by mohla snímek s delší expozicí rozostřit.

Krok 5: Pro maximální využití hloubky ostrosti je lepší neostřit na bod ležící nejbližší k objektivu, ale mírně za něj nebo na jiný bod na povrchu artefaktu, který leží v nepatrně větší vzdálenosti, v tomto případě na hranu horní plochy artefaktu. Před vlastní expozicí nezapomeneme přidat měřítko a případně také barevnou škálu nebo destičku s neutrální šedou.

Krok 6: Nastavení clony a expozice. Při focení ze stativu by měla clona mít vždy přednost před délkou expozice (proto používáme režim A nebo M) a v dokumentační

fotografii nám zpravidla jde o co největší hloubku ostrosti, proto nastavíme clonu na nejvyšší přijatelnou hodnotu (aby nedošlo ke zhoršení kvality obrazu), v tomto případě 16. Pro první snímek můžeme nechat automat, aby nastavil délku expozice za nás, nebo se můžeme řídit daty ze zabudovaného expozimetru (nebo použít externí expozimetr, pokud je k dispozici) a nastavit délku expozice ručně. Zde zabudovaný expozimetr ukazuje, že přednastavená expozice 1/80 s je příliš krátká (indikátor expozice je v mínusu) a snímek by byl podexponovaný, změníme ji tedy na 1/3 s, kdy by expozice měla být ideální (indikátor je ve středu – na nule).

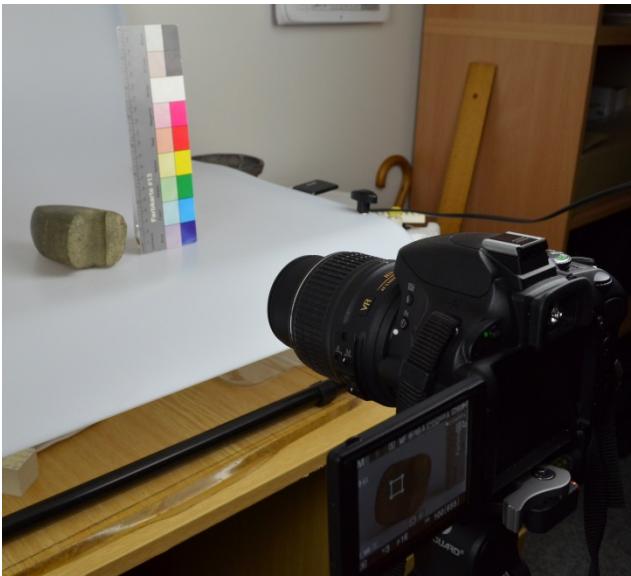
Krok 7: Při focení ze stativu je vhodné použít samospoušť nebo dálkové ovládání abychom minimalizovali případné vibrace během vlastní expozice, před vlastní expozicí ještě překontrolujeme veškerá nastavení: clona, expozice, kontrola vyvážení bílé (wb, většinou stačí automatické, měníme pouze pokud je snímek příliš „přibarvený“), ISO (při focení ze stativu necháváme na 100), samospoušť/časovač a kvalitu fotografie (měla by být co nejvyšší – zde RAW+Fine), další nastavení (vestavěný blesk, korekce expozice adal.) můžeme ponechat vypnuté nebo ve výchozím nastavení. Po kontrole nastavení můžeme exponovat a výsledný snímek zkontrolovat na displeji. Jako pomocný nástroj pak může posloužit histogram, který ukazuje, zda je snímek přexponovaný (maximum je těsně u pravého okraje nebo úplně mimo graf) nebo podexponovaný (maximum je těsně u levého okraje nebo mimo graf).

Krok 8: Je-li vše v pořádku, opakujeme stejný postup i pro ostatní úhly pohledu, zde pro pohled z boku a zepředu na ostří.

Krok 9: Při focení z úhlu, kde hloubka ostrosti není dostatečná pro ostré zachycení celého artefaktu, může být nutné pořídit více snímků zaostřených na různá místa na artefaktu (v různé vzdálenosti od objektivu) a ty poté složit do jednoho s pomocí editačního softwaru (tento postup bude podrobněji rozebrán níže).

Krok 10: Pro některé úhly záběru pak může být vhodnější fotit artefakt z vodorovné roviny než seshora, zejména pokud jde o stabilitu kompozice.

Obr. 35: Při focení z ruky je nejdůležitější použít dostatečně krátkou expozici, aby snímek nebyl rozmazaný, ideálně 1/100 s nebo kratší. Pokud nefotíme na přímém slunečním světle za jasného dne, obvykle to znamená snížit clonu nebo zvýšit ISO, případně obojí. Bývá také vhodné zapnout funkci redukce vibrací a automatické ostření, ovšem i při focení z ruky lze s trochou cviku ostřit ručně. Pro ostření na konkrétní místo může být vhodnější použít živý náhled a danou oblast si přiblížit, podobně jako při focení ze stativu, jinak bývá lepší fotit z ruky přes hledáček (menší spotřeba energie, mírně větší stabilita v okamžiku expozice).